

Γράμμα του Προέδρου της ΕΚΕ

Η Θνητότητα από Στεφανιαία Νόσο στην Ελλάδα (ή Τί ευρώπη είμαστε;)

ΒΛΑΣΙΟΣ Ν. ΠΥΡΓΑΚΗΣ

Καρδιολογική Κλινική Νοσοκομείου Κορίνθου

Η Καρδιαγγειακή Νόσος χωρίς καμιά αμφισβήτηση αποτελεί μία από τις κυριότερες αιτίες θανάτου στην Ευρώπη. Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία 4.300.000 θάνατοι, 48% του συνόλου των θανάτων κάθε χρόνο στην Ευρώπη οφείλονται σ' αυτήν. Αναλυτικά πρόκειται για το 54% του συνόλου των θανάτων στις γυναίκες και το 43% των θανάτων στους άνδρες.

Οι μισοί περίπου θάνατοι από καρδιαγγειακά αίτια οφείλονται σε περιστατικά Στεφανιαίας Νόσου (ΣΝ) ενώ 1 στους 3 σε Αγγειακά Εγκεφαλικά Επεισόδια (ΑΕΕ). Όσον αφορά αποκλειστικά τη ΣΝ, αυτή είναι η πιο συχνή αιτία θανάτου στην Ευρώπη και είναι υπεύθυνη για περίπου 1.920.000 θανάτους ετησίως. Υπολογίζεται ότι 1 στις 5 γυναίκες (22%) και 1 στους 5 άνδρες (21%) στην Ευρώπη πεθαίνουν από ΣΝ.

Η ΣΝ αποτελεί επίσης τη συχνότερη αιτία πρώιμου θανάτου, σε άτομα ηλικίας μικρότερης των 65 ετών στην Ευρώπη και είναι υπεύθυνη για 401.000 θανάτους ετησίως. Ποσοστό 17% των θανάτων ανδρών ηλικίας μικρότερης των 65 ετών και 12% των θανάτων αντίστοιχων γυναικών οφείλονται σε ΣΝ. Στις χώρες που απαρτίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) η ΣΝ είναι υπεύθυνη για 104.000 θανάτους ατόμων <65 ετών. Υπολογίζεται ότι η ΣΝ προκαλεί το 13% των θανάτων ανδρών ηλικίας μικρότερης των 65 ετών, ενώ ο καρκίνος του πνεύμονα - η συνηθέστερη μορφή καρκίνου στους άνδρες - το 10%.¹

Η θνητότητα από ΣΝ παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων περιοχών της Ευρώπης. Σε γενικές γραμμές είναι πολύ υψηλότερη σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης συγκριτικά με αυτές της Βόρειας, Νότιας και Δυτι-

κής Ευρώπης. Έτσι π.χ. η θνητότητα από ΣΝ σε άνδρες <65 ετών στην Ουκρανία είναι 14 φορές μεγαλύτερη αυτής στη Γαλλία και των γυναικών κατά 12 φορές. Επίσης η θνητότητα από ΣΝ είναι υψηλότερη στην Δυτική συγκριτικά με τη Νότια Ευρώπη. Έτσι π.χ. στους άνδρες <65 ετών στην Ιρλανδία η θνητότητα από ΣΝ είναι 1,6 φορές μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών της Ιταλίας, και 1,8 φορές από αυτή των γυναικών.

Τα πράγματα δεν ήταν πάντοτε έτσι. Τα τελευταία 30 χρόνια η θνητότητα από ΣΝ υποχώρησε σημαντικά στις περισσότερες Βόρειες και Δυτικές Ευρωπαϊκές χώρες, αλλά αυξήθηκε ταχέως σε μερικές χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.²

Έτσι π.χ. ενώ την δεκαετία 1994-2004 η θνητότητα από ΣΝ στους άνδρες < 65 ετών στη Φινλανδία μειώθηκε κατά 37% και τη Μ. Βρετανία κατά 42%, στην Αλβανία αυξήθηκε 57% και στην Ουκρανία 19%. Ομοίως στις γυναίκες < 65 ετών που κατοικούν στη Φινλανδία οι θάνατοι από ΣΝ μειώθηκαν κατά 35% και στη Μ. Βρετανία κατά 49%, ενώ στην Αλβανία αυξήθηκαν σε ποσοστό 46% και στην Ουκρανία 19%. Πρέπει να τονισθεί, ότι σύμφωνα με τα αποτελέσματα διαφόρων μελετών, το μεγαλύτερο ποσοστό (58%) της μείωσης αυτής αποδίδεται στην μείωση της επίπτωσης της ΣΝ στον πληθυσμό σαν αποτέλεσμα μείωσης των μειζόνων παραγόντων κινδύνου - κυρίως του καπνίσματος- συνεπεία οργανωμένης δράσης που έχουν αναλάβει και στις πολιτικές που έχουν εφαρμόσει οι χώρες αυτές (πρωτογενής πρόληψη).^{3,4}

Σαφώς μικρότερο ποσοστό (42%) αποδόθηκε στη βελτίωση του τρόπου θεραπείας της ΣΝ ή την δευτερογενή πρόληψη.

Τι έγινε όμως στην πατρίδα μας;

Οι ακόλουθοι πίνακες περιέχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία που αφορούν την θνητότητα (ανά 100.000 κατοίκους) από ΣΝ σε άνδρες (πίνακας 1) και γυναίκες (πίνακας 2) ηλικίας 0-64 ετών για τα έτη 1979, 1989, 1999 και 2004 ή 2005 σε 25 Ευρωπαϊκές χώρες για τις οποίες υπάρχουν σχετικώς πλήρη στοιχεία από το 1972 έως το 2005.⁵

Παρατηρήσεις:

1. **1979:** η Ελλάδα κατείχε την 4η καλύτερη θέση από πλευράς (μικρότερης) θνητότητας από ΣΝ στους άνδρες σε ολόκληρη την Ευρώπη, υστερώντας μόνο της Γαλλίας και 2 άλλων Μεσογειακών χωρών (Ισπανία, Πορτογαλία). Βρισκόταν σε σαφώς καλύτερη θέση από τη γειτονική Ιταλία και το σύνολο σχεδόν των χωρών της ΕΕ.

2. **1989:** η θνητότητα ανδρών από ΣΝ στην Ελλά-

δα την δεκαετία 1979-1989 δεν μεταβλήθηκε καθόλου, παραμένοντας σταθερή στους 53 θανάτους / 100.000 κατοίκους. Όμως υποχωρήσαμε στην 7η θέση του καταλόγου, διότι τα μέτρα ενημέρωσης του κοινού σε θέματα πρόληψης που ελήφθησαν, και η υιοθέτηση πιο υγιεινού τρόπου ζωής από τους πολίτες σε μερικές Ευρωπαϊκές χώρες άρχισαν να αποδίδουν και σαν αποτέλεσμα μας ξεπέρασαν (πέτυχαν μικρότερη θνητότητα) ορισμένες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης (Βέλγιο, Ελβετία) και η Ιταλία.

3. **1999:** Και την δεκαετία 1989-1999 η θνητότητα της ΣΝ στους άνδρες στην χώρα μας παρέμεινε απόλυτα σταθερή (54/100.000). Όμως μειώθηκε σημαντικά -σε επίπεδα κατώτερα των δικών μας- η αντίστοιχη θνητότητα στο σύνολο σχεδόν των χωρών της (μη διευρυμένης) ΕΕ αλλά και στις περισσότερες χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, με αποτέλεσμα να κατακυλιήσουμε στη 17η θέση του καταλόγου.

Πίνακας 1. Θνητότητα (ανά 100.000 κατοίκους) από Στεφανιαία Νόσο σε Άνδρες 0-64 ετών σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες τα έτη 1979, 1989, 1999, 2005.

	1979		1989		1999		2005	
1	ΓΑΛΛΙΑ	41	ΓΑΛΛΙΑ	29	ΓΑΛΛΙΑ	21	ΓΑΛΛΙΑ	17
2	ΙΣΠΑΝΙΑ	45	ΙΣΠΑΝΙΑ	35	ΙΤΑΛΙΑ	28	ΕΛΒΕΤΙΑ	20
3	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	48	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	37	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	29	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	22
4	ΕΛΛΑΔΑ	53	ΒΕΛΓΙΟ	43	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	29	ΙΤΑΛΙΑ	25
5	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	56	ΕΛΒΕΤΙΑ	43	ΕΛΒΕΤΙΑ	29	ΙΣΠΑΝΙΑ	25
6	ΕΛΒΕΤΙΑ	58	ΙΤΑΛΙΑ	44	ΙΣΠΑΝΙΑ	31	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	27
7	ΙΤΑΛΙΑ	67	ΕΛΛΑΔΑ	53	ΔΑΝΙΑ	35	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	27
8	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	78	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	56	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	35	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	28
9	ΒΕΛΓΙΟ	80	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	57	ΒΕΛΓΙΟ	36	ΣΟΥΗΔΙΑ	29
10	ΠΟΛΩΝΙΑ	83	ΑΥΣΤΡΙΑ	64	ΣΟΥΗΔΙΑ	38	ΑΥΣΤΡΙΑ	30
11	ΑΥΣΤΡΙΑ	89	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	64	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	40	ΔΑΝΙΑ	30
12	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	91	ΣΟΥΗΔΙΑ	65	ΑΥΣΤΡΙΑ	48	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	30
13	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	97	Ε.Ε	69	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	48	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	39
14	ΣΟΥΗΔΙΑ	99	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	75	ΜΑΛΤΑ	50	Ε.Ε	40
15	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	107	ΜΑΛΤΑ	77	Ε.Ε	51	Μ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	44
17	ΔΑΝΙΑ	110	ΔΑΝΙΑ	78	ΕΛΛΑΔΑ	54	ΜΑΛΤΑ	45
17	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	114	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	85	Μ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	58	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	48
18	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	116	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	85	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	62	ΕΛΛΑΔΑ	50
19	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	119	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	96	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	63	ΤΣΕΧΙΑ	55
20	ΜΑΛΤΑ	127	Μ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	102	ΤΣΕΧΙΑ	78	ΠΟΛΩΝΙΑ	57
21	ΤΣΕΧΙΑ	132	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	110	ΠΟΛΩΝΙΑ	85	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	74
22	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	146	ΠΟΛΩΝΙΑ	112	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	87	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	80
23	Μ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	148	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	118	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	96	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	90
24	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	183	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	130	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	99	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	99
25	ΡΩΣΙΑ	**	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	133	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	100	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	105
26	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	**	ΤΣΕΧΙΑ	135	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	116	ΡΩΣΙΑ	242
27	Ε.Ε	**	ΡΩΣΙΑ	152	ΡΩΣΙΑ	208	ΒΕΛΓΙΟ	**

(**): δεν υπάρχουν στοιχεία)

Πίνακας 2. Θνητότητα (ανά 100.000 κατοίκους) από Στεφανιαία Νόσο σε Γυναίκες 0-64 ετών σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες τα έτη 1979, 1989, 1999, 2005.

1979		1989		1999		2005		
1	ΓΑΛΛΙΑ	7	ΓΑΛΛΙΑ	5	ΓΑΛΛΙΑ	4	ΓΑΛΛΙΑ	3
2	ΙΣΠΑΝΙΑ	9	ΙΣΠΑΝΙΑ	7	ΙΤΑΛΙΑ	6	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	3
3	ΕΛΛΑΔΑ	11	ΕΛΒΕΤΙΑ	8	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	6	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	4
4	ΕΛΒΕΤΙΑ	12	ΙΤΑΛΙΑ	9	ΙΣΠΑΝΙΑ	6	ΙΣΠΑΝΙΑ	4
5	ΙΤΑΛΙΑ	14	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	10	ΕΛΒΕΤΙΑ	6	ΕΛΒΕΤΙΑ	4
6	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	15	ΒΕΛΓΙΟ	11	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	8	ΙΤΑΛΙΑ	5
7	ΠΟΛΩΝΙΑ	16	ΕΛΛΑΔΑ	11	ΒΕΛΓΙΟ	9	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	6
8	ΒΕΛΓΙΟ	17	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	13	ΔΑΝΙΑ	9	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	6
9	ΑΥΣΤΡΙΑ	18	ΑΥΣΤΡΙΑ	14	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	10	ΑΥΣΤΡΙΑ	7
10	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	19	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	14	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	10	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	7
11	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	20	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	14	ΣΟΥΗΔΙΑ	10	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	7
12	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	20	ΣΟΥΗΔΙΑ	14	ΕΛΛΑΔΑ	11	ΣΟΥΗΔΙΑ	7
13	ΣΟΥΗΔΙΑ	20	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	17	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	11	ΔΑΝΙΑ	9
14	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	21	Ε.Ε	17	Ε.Ε	12	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	9
15	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	23	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	19	ΑΥΣΤΡΙΑ	14	Ε.Ε	9
17	ΔΑΝΙΑ	27	ΔΑΝΙΑ	20	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	14	ΕΛΛΑΔΑ	10
17	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	30	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	22	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	15	ΜΑΛΤΑ	11
18	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	31	ΠΟΛΩΝΙΑ	24	Μ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	15	Μ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	11
19	ΤΣΕΧΙΑ	32	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	25	ΜΑΛΤΑ	17	ΠΟΛΩΝΙΑ	12
20	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	32	ΜΑΛΤΑ	26	ΤΣΕΧΙΑ	19	ΤΣΕΧΙΑ	13
21	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	33	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	27	ΠΟΛΩΝΙΑ	19	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	19
22	Μ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	37	Μ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	28	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	24	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	21
23	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	40	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	30	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	26	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	27
24	ΜΑΛΤΑ	49	ΤΣΕΧΙΑ	33	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	28	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	28
25	ΡΩΣΙΑ	**	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	34	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	32	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	28
26	ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	**	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	37	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	34	ΡΩΣΙΑ	60
27	Ε.Ε	**	ΡΩΣΙΑ	37	ΡΩΣΙΑ	50	ΒΕΛΓΙΟ	**

(** : δεν υπάρχουν στοιχεία)

4. **2005:** Η θνητότητα των ανδρών από ΣΝ στην Ελλάδα παρουσίασε για πρώτη φορά μικρή κάμψη (7,4%) συγκριτικά με το 1999. Η θνητότητα όμως αυτή (50/100.000) ήταν διπλάσια περίπου της παρατηρούμενης σε όλες τις άλλες Μεσογειακές χώρες. Επίσης ήταν σαφώς μεγαλύτερη της θνητότητας από ΣΝ του συνόλου των χωρών της ΕΕ, αλλά και τού συνόλου των χωρών της Δυτικής, Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης της Φινλανδίας, της χώρας που κάποτε κατείχε τα «σκήπτρα» της μεγαλύτερης θνητότητας από ΣΝ στον κόσμο. Το 2005 η Ελλάδα βρέθηκε στη 18η θέση του καταλόγου έχοντας θνητότητα ΣΝ μικρότερη μόνο από αυτή των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης (πρώην Ανατολικό Μπλοκ) οι οποίες όμως (με εξαίρεση την Ρωσία) άρχισαν ήδη να ην μειώνουν και μάλιστα με σαφώς μεγαλύτερα ποσοστά από εμάς.

5. Η εξέλιξη της θνητότητας από ΣΝ από το 1979 έως το 2005 στις Γυναίκες < 65 ετών στην Ελλάδα

και τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες εμφανίζει ακριβώς τις ίδιες τάσεις με αυτή των ανδρών.

Συμπέρασμα

Η Ελλάδα όσον αφορά τη θνητότητα από ΣΝ:

Το 1979 εμφάνιζε χαρακτηριστικά **Μεσογειακής** χώρας.

Το 1989 **Κεντροευρωπαϊκής** χώρας.

Το 1999 χώρας της **Δυτικής και της Βόρειας Ευρώπης**.

Το 2005 χώρας της **Ανατολικής Ευρώπης**.

Εύλογα τίθεται το ερώτημα

Τελικά τι είδους Ευρώπη είμαστε;

Βιβλιογραφία

- Murray JL and Lopez AD. The global burden of disease. WHO: Geneva. 1996.
- Newey C, Nolte E, Mckee M and Mossialos E. Avoidable

- mortality in the Enlarged European Union. ISS Statistics 2. Brussels: ISS. 2004.
3. Tunstall-Pedoe H, Kuulasmaa K, Mahonen M, Tolonen H, Ruokokoski E, Amouyel P, for the WHO MONICA Project (1999). Contribution of trends in survival and coronary event rates to changes in coronary heart disease mortality: 10 year results from WHO MONICA Project populations. Monitoring trends and determinants in cardiovascular disease. *Lancet*. 1999; 353: 1547-1557.
 4. Unal B, Critchley J and Capewell S (2004). Explaining the decline in coronary heart disease mortality in England and Wales between 1981 and 2000. *Circulation* 2004; 109: 1101-1107.
 5. Steven Allender, Peter Scarborough, Viv Peto and Mike Rayner British Heart Foundation Health Promotion Research Group Department of Public Health, University of Oxford Jose Leal, Ramon Luengo-Fernandez and Alastair Gray Health Economics Research Centre, Department of Public Health, University of Oxford European cardiovascular disease statistics. 1st ed. 2008.